TIT ONLINE AKADÉMIA

Növények mindennapi életünkben

Erdőn és mezőn, kertekben és ligetekben, zöld és leveles növények sokasága vesz bennünket körül. A fölénk magasodó fák és a sűrű bokrok nyilvánvalóan növények, ahogyan a kertekben nevelt virágok, meg a pázsit is. Az árnyas zugokban megbúvó páfrányok és mohák, a levél nélküli gombák, a kövekhez tapadó zuzmók szintén növények.

Földünkön alig van olyan pont, ahol ne élnének növények: a szárazföldön, a tengerben, a sivatagoktól az őserdőkig minden élőhelyen, de még az állati szervezetek belsejében is megtalálhatók.

Növények és a civilizáció

Az ember számára alapvető létfeltétel a növényvilág, elsősorban azért, hogy csillapítsuk éhségünket, ugyanakkor ez csak egy a növények számtalan jótéteménye közül. Gondoljunk bele, hogy ruháink vagy egyes háztartási eszközeink természetes rostot tartalmaznak, erdőkből nyerünk fát az épületfához, furnérlemezek készítéséhez, valamint fűrészport a papírhoz.

Papír

A papír Felső-Nílus mocsaraiban növő magas sásról, a papiruszról kapta a nevét. Az első írásos feljegyzések kb. 7000 évvel ezelőtt a Közel-Keleten születtek meg. Eleinte a babiloniaiak és az egyiptomiak kövekre, agyagtáblákra, csontokra festették egyszerű képeiket, szimbólumaikat. Mintegy 3300 évvel ezelőtt a kínaiak és az egyiptomiak tintát is tudtak készíteni, a mécses égett olajából nyert kormot vízzel és növényi gumival keverték. A legrégibb papírmaradványok Kínából származnak a Kr. u. 90-es évek tájáról. Egy kínai kormánytisztviselő felfedezte, hogy az eperfa háncsának rostjai vékony lapokká állíthatók össze, később gyapotból és lenbélből is készítettek papírt.

A papír készítés korai folyamata a következő volt: a fabelet és rongyot vízbe áztattak, majd péppé verték ki. A pépbe tálcán drótrácsot merítettek, majd a tálcát kiemelték és a fölösleges vizet lerázták róla. A kialakult lapot kivették a rácsról, nemezdarabra helyezték és felakasztották, hogy megszáradjon.

Növényi hajtások

Lent használunk, ha tartós szövetre, kárpitra van szükségünk, régebben ágyneműket és asztalterítőket is készítettek belőle. Az egyiptomiak kb. 6000 évvel ezelőtt a len hajtásából készített lenvászonba tekerték be az elhunytakat.

Az Indiában növő jutát durva szövetté szövik és jutazsákot, ill. a linóleum alsó részét készítik belőle.

A kender ázsiai eredetű növény, tartós kötelet és spárgát készítenek belőle.

Pamut

A pamut több évelő növényből ered, amelyek a mályvafélék családjába tartoznak. A gyapotcserjék a szubtrópusi Amerikában, Ázsiában őshonosak. Először az aztékok és az inkák sodorták szállá erős, rövid maghéjszőreiket.

Kaucsuk

A kaucsukfa egy keményfa, mely brazil eredetű, de ma már főleg a Távol-Keleten termesztik. A tejnedv fő forrása, mely a gumigyártás alapanyaga. A tejszerű anyag, a kaucsuk, amely 30%-ban gumi, egyes kutatók szerint arra szolgál, hogy megvédje a fát a sérülés után.

Antibiotikum

Alexander Fleming nevéhez kötődik a penicillin felfedezése (1928). A kínaiak már sokkal régebben használtak penészgombákat a sérülések gyógyítására, a gombák gyógyító erejének mibenlétét abban az időben titok fedte. Egyes népek penészes kenyeret raktak a sérülés helyére, míg mások meleg iszapot használtak ugyanerre a célra. Amikor az elefánt felsérti a lábát, azon nyomban belerakja a lábát a sárba, azaz penicillinnel gyógyítja magát. Az aureomicin, a sztreptomicin és a terramicin csupán néhány antibiotikum a sok közül, amelyet penészgombából nyernek. (A penészgombák klorofil nélküli élőlények és sok kutató a növényektől elkülönülő csoportként tartja számon őket.)

Növények és jelképek

A rozmaring a görögök számára a halhatatlan lélek, a középkorban a szerencse és a varázslat elleni védekezés jelképe volt.

Az ánizs magjáról az járta, hogy ki lehet térni a sátán tekintete elől.

A koriandert és az édesköményt a boszorkányok használták a démonok előcsalogatására.

A kapornak két tulajdonsága volt, egyrészt védekezésül szolgálta a boszorkány varázslat ellen, másrészt megbabonázásra is használták.

A kakukkfű a lovagkorban a bátorság jelképe volt, a hölgyek a kakukkfű ágacskáit hímezték rá kendőjükre, melyet lovagjuknak adtak.

A zsályáról ezt írják egy XVI. századi orvosi füveskönyvben: „kiváló az emlékezet felfrissítésére, az érzékek felpezsdítésére”.

Tipp: természetbarát kert vagy balkon kialakítása

Őshonos, hazai viszonyokhoz alkalmazkodott növények telepítése természetbarát alternatívát jelent az idegenhonos dísznövényekhez vagy a kevés fajból álló gyepekhez képest. A homogén pázsit helyett/mellett foltokban őshonos virágos növényfajok is helyet kapjanak kertünkben, balkon ládáinkban. Ezek a növények nem csak a szemet gyönyörködtetik, hanem a természetes élővilág fennmaradását is elősegítik.

Az asztalunkra kerülő gyümölcsök és zöldségek jelentős részét rovarmegporzású növények adják. Számos rovarfaj tehát beporzó tevékenységével az ember, illetve általában az élővilág számára hasznos, vagy épp nélkülözhetetlen „szolgáltatást” végez. A méhek − sok más rokon rovarfajjal együtt − számos termesztett növényfaj beporzását végzik el, ami nélkülözhetetlen a termésérleléshez, mely hozzájárul a változatos élelmiszerellátáshoz.

forrás:
A természet ABC-je, családi kérdezz-felelek, Reader’s Digest Kiadó Kft, Budapest, 1995
Lionel Bender: Találmányok, Park Könyvkiadó, Budapest, 2010
https://termeszetvedelem.hu/termeszetbarat-kert/
https://pixabay.com/images/search/thyme/